

14 Rozkwit i upadek Imperium Romanum

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IV. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa) w państwie rzymskim doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta;
- 2) omawia charakter ekspansji rzymskiej i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego;
- 5) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 27 p.n.e., 9 n.e., 212, 293, 330, 395, 378, 476
- postacie: Trajana, Hadriana, Antoninusa Piusa, Marka Aureliusza, Septymiusza Sewera, Karakalli, Dioklecjana, Konstancya I Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Odoakra, Romulusa Augustulusa, Atylli
- podział społeczeństwa, który ukształtował się w Rzymie w czasach cesarstwa
- nabytki terytorialne Rzymu za panowania poszczególnych cesarzy okresu pryncypatu
- postanowienia edyktu Karakalli

ROZUMIE

- pojęcia: Pax Romana, Germanie, dekurioni, ekwici, plebs, limes, Wał Hadriana, Wał Antonina, romanizacja, aureus, edykt Karakalli, kolonowie, dominat, tetrarchia, prefektura, rada cesarska, solid, Cesarstwo Zachodniorzymskie, Cesarstwo Wschodniorzymskie, wielka wędrówka ludów, Ostrogoci, Hunowie
- przyczyny podziału cesarstwa na część wschodnią i zachodnią
- przyczyny wewnętrznego kryzysu cesarstwa
- okoliczności wprowadzenia kolonatu
- zasady funkcjonowania tetrarchii

POTRAFI

- wskazać na mapie miejsce bitwy w Lesie Teutoburskim, Wał Hadriana, Wał Antonina oraz prowincje rzymskie przyłączone w okresie pryncypatu

- scharakteryzować stosunek Rzymian do podbitej ludności
- omówić przejawy romanizacji na terenach podbitych przez Rzym
- ocenić wpływ romanizacji na podbite ludy
- wyjaśnić, na czym polegały reformy Dioklecjana
- opisać, w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego
- wskazać na mapie Adrianopol, Konstantynopol, przebieg granicy między Cesarstwem Wschodniorzymskim a Cesarstwem Zachodniorzymskim oraz kierunki wędrówek plemion barbarzyńskich
- przedstawić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego
- wyjaśnić przyczyny kryzysu i upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Na początku zajęć zadajemy uczniom pytania:

- W jakich okolicznościach Oktawian August przejął władzę w Rzymie?
- Jakie były główne założenia pryncypatu?
- W jaki sposób Rzymianie traktowali podbite ludy?

Wyjaśniamy uczniom, że okres panowania Oktawiana Augusta oraz kilku następnych cesarzy to czas rozkwitu cesarstwa. Potem nastąpił kryzys, który doprowadził do upadku Imperium Rzymskiego.

Podajemy temat oraz główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Informujemy uczniów, że Oktawian August zreorganizował państwo rzymskie. Przedstawiamy nowe grupy społeczne, które ukształtowały się w tym czasie. Wyjaśniamy też, że Oktawian August i jego następcy nie zaprzestali ekspansji terytorialnej.

Rozdajemy karty pracy *Rozkwit i upadek Imperium Rzymskiego*. ➤ Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdziały *Organizacja państwa i społeczeństwo w okresie cesarstwa* (s. 150) oraz *Kontynuacja ekspansji* (s. 150–152), a następnie wykonali zadania 1 i 2. Po ich skończeniu efekty pracy omawiamy na forum klasy.

Zadajemy uczniom pytania:

- Czym był limes?
- W jakim celu został zbudowany Wał Hadriana?

Prosimy uczniów, aby zapoznali się z mapą (m1, s. 152), a następnie wykonali polecenie 2 (s. 152).

Informujemy uczniów o zmianie polityki względem podbitych ludów oraz o roli prowincji. Wyjaśniamy, czym była romanizacja. Prosimy, aby przeczytali tekst źródłowy (m2, s. 153), a także obejrzelili ilustracje przedstawiające monetę i akwedukt (m3 i m4, s. 153).

Pytamy:

- Na jakich płaszczyznach następowała romanizacja?

Następnie uczniowie zastanawiają się, jakie były skutki romanizacji.

Dzielimy klasę na cztery grupy i rozdajemy instrukcje. ►

Grupa I

Jesteście rzymskimi senatorami. Na podstawie podrozdziału *Romanizacja Imperium Rzymskiego* (s. 153–154) przygotujcie argumenty do dyskusji, w której opowiecie się za romanizacją podbitych ludów.

Grupa II

Jesteście Galami podbitymi przez Rzymian. Na podstawie podrozdziału *Romanizacja Imperium Rzymskiego* (s. 153–154) przygotujcie argumenty, którymi przekonacie mieszkańców waszej wioski do poddania się romanizacji.

Grupa III

Jesteście rzymskimi senatorami. Na podstawie podrozdziału *Romanizacja Imperium Rzymskiego* (s. 153–154) przygotujcie argumenty do dyskusji, w której sprzeciwiacie się romanizacji podbitych ludów.

Grupa IV

Jesteście Galami podbitymi przez Rzymian. Na podstawie podrozdziału *Romanizacja Imperium Rzymskiego* (s. 153–154) przygotujcie argumenty, którymi przekonacie mieszkańców waszej wioski do odrzucenia romanizacji.

Wspólnie omawiamy mocne i słabe strony romanizacji.

Zadajemy uczniom pytanie:

► Czy zarządzanie tak ogromnym imperium odbywało się bez problemów? Dlaczego?

Po uzyskaniu odpowiedzi omawiamy zagadnienia związane z edyktem Karakalli oraz kryzysem cesarstwa. Mówimy o problemie latyfundiów, kolonacie i nadużyciach ze strony dowódców wojsk w prowincjach.

Informujemy, że próbę reformy państwa podjął cesarz Dioklecjan. Wyjaśniamy, czym był wprowadzony przez niego dominat. Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m6, s. 155) oraz obejrzeni ilustrację przedstawiającą rzeźbę tetrarchów (m5, s. 155).

Pytamy:

► Na czym polegała reforma przeprowadzona przez Dioklecjana?

► Jakie były mocne i słabe strony tej reformy?

Informujemy uczniów, że kolejnym reformatorem był Konstantyn I Wielki, który utworzył radę cesarską, wprowadził nową monetę zwaną solidem, a kraj podzielił na prefektury.

Prosimy uczniów, aby wymienili i wskazali na mapie (m7, s. 157) prefektury utworzone przez Konstantyna Wielkiego. Pytamy:

► Czemu miał służyć ten podział?

Wyjaśniamy uczniom, że utworzenie prefektur tylko utrwaliło i pogłębiło różnice między wschodem i zachodem cesarstwa, a ostateczny podział imperium dokonał się po śmierci Teodozjusza Wielkiego w 395 r. Informujemy uczniów, że od tego momentu mówimy o Cesarstwie Zachodniorzymskim i Cesarstwie Wschodniorzymskim. Opisujemy różnice między oboma państwami. Mówimy o względnym spokoju na wschodzie i problemach na zachodzie.

Uczniowie czytają podrozdział *Upadek cesarstwa na Zachodzie* (s. 157–158), a następnie w kartach pracy wykonują zadanie 3.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy uczniom pytania:

- ▶ Jakie największe sukcesy odniosło Cesarstwo Rzymskie?
- ▶ Czy Cesarstwo Zachodniorzymskie musiało upaść?

Prosimy uczniów o uzasadnienie odpowiedzi.

METODY KONTROLI

Uczniowie rozwiązują test na stronie quizizz.com. ▶

PRACA DOMOWA

Stwórzcie lapbooka o wpływie romanizacji na ludy podbite przez Rzymian.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Prosimy uczniów o przypomnienie, czym była romanizacja oraz w jakich okolicznościach doszło do podziału Cesarstwa Rzymskiego. Podajemy temat lekcji (*Upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego*).

II. ROZWINIĘCIE

Rozdajemy uczniom schematy drzewa decyzyjnego. ▶ Prosimy o jego uzupełnienie. Efekty pracy omawiamy wspólnie po skończeniu zadania.

Następnie dzielimy klasę na cztery grupy. Rozdajemy im duże i małe kartki papieru oraz schemat mapy. ▶ Uczniowie mają się zastanowić nad przyczynami kryzysu i upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego. Po upływie wyznaczonego czasu prosimy uczniów o zaprezentowanie wyników na forum klasy.

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy uczniom pytania:

- ▶ Czym była romanizacja?
- ▶ Jakie były jej skutki dla Cesarstwa Rzymskiego?
- ▶ Jak oceniasz politykę ostatnich cesarzy rzymskich? Czy zrobili wszystko, aby uchronić państwo przed upadkiem?

PRACA DOMOWA

Czy Rzym musiał upaść? Przygotuj artykuł prasowy na ten temat.